

Help! Mijn kind vloekt...

Hoe te reageren? Wat is wijsheid?

'Die woorden heb ik ze niet geleerd', denkt menig ouder en opvoeder. Wat nu? Praten of straf geven? Of helemaal niets doen? Afgelopen dinsdagavond 26 mei zijn ouders en opvoeders online in gesprek gegaan met de Bond tegen vloeken en Onderwijsorganisatie KlasseTaal tijdens een interactief webinar over grof taalgebruik, groepsdruk en opvoeding. Aan het panel, bestaande uit Wim Heij, vader en directeur van de kinderopvangorganisatie Bijdehandjes en moeder en leerkracht Jannita van de Burgt en de docenten Kees Hazeleger en Sjors van der Kraan van KlasseTaal, konden deelnemers online vragen stellen, casussen indienen en mee in discussie gaan.

In dit live en interactieve webinar hebben de Bond tegen vloeken en KlasseTaal, leerkrachten, ouders en opvoeders een weg willen wijzen en praktische handvatten willen aanreiken hoe we het beste kunnen omgaan en reageren op de nadelige en kwetsende gevolgen van grof taalgebruik, is er aandacht besteed aan groepsdruk en de verschillende invloedsferen. Ook hebben we gekeken wat de Bijbel zegt over taalgebruik. Communicatie adviseur, Frans de Koeijer van De Koeijer Advies, had in dit webinar de leiding en legde de panelleden de vragen voor die online binnenkwamen. Kees Hazeleger, gastdocent van KlasseTaal binnen het basisonderwijs, triggerde de deelnemers direct in het begin met het schetsen van een herkenbare casus in de thuissituatie.

Casus

Agnes (11 jaar) komt stampvoetend thuis en smijt haar tas op de grond. Ze tiert en scheldt. De juf is k*twijf en een %#** en een @#&

Moeder vraagt wat er aan de hand is. Agnes heeft een dikke onvoldoende voor haar aardrijkskunderepetitie. Ze heeft per ongeluk het verkeerde hoofdstuk geleerd. Ze vindt dat de juf het niet goed gezegd heeft. Toen Agnes protesteerde bij de juf kreeg ze geen gehoor. De onvoldoende blijft staan. Had ze maar beter moeten opletten. De rest heeft wel het goede hoofdstuk geleerd. Moeder probeert te sussen, maar geeft de juf wel gelijk. Maar dan wordt Agnes nog bozer en krijgt moeder ook nog een de volle laag.

Wat nu? Praten of strafgeven?

De deelnemers kregen direct na deze casus een tweetal vragen voorgelegd hoe ze hierop zouden reageren?

1. Waar loopt u tegenaan in de opvoeding wat betreft taalgebruik? 2. Hoe reageert u als uw kind grove taal gebruikt? De deelnemers konden kiezen uit 4 antwoorden. 1-Ik geef straf. 2-Ik ga in gesprek en geef nooit straf. 3-Afhankelijk van de situatie en hoe erg het scheld- of vloekwoord is. 4-Ik reageer niet want het werkt toch averechts.

Zo werden de deelnemers uitgedaagd om rechtstreeks te reageren. Hier werd goed gebruikt van gemaakt. Vervolgens werd het verschil tussen vloeken en schelden uitgelegd door gastdocent Sjors van der Kraan. Zo maakte Van der Kraan duidelijk dat scheld- en vloekwoorden vaak zijn gerelateerd aan kwetsbare en gevoelige gebieden zoals: geloof; ziekten, handicaps, uiterlijk, afkomst, huidskleur, familie, geslachtsdelen en seksuele geaardheid. Ook maakte Van der Kraan duidelijk dat we bij deze 9 gebieden niet voor andere mensen kunnen bepalen wat erg en minder erg is. Dat is voor iedereen

weer anders. Als je als niet gelovige ouder een kind hebt verloren aan kanker, dan kun je het niet verkopen dat vloeken met God en Jezus erger is dan schelden met kanker. Hiermee strijk je mensen tegen de haren in en maakt het dat mensen in zo'n situatie zich enorm onbegrepen voelen. Als je homoseksuele zoon elke dag wordt uitgescholden met vuile homo dan is dat exact hetzelfde verhaal. Zo zal een gelovige diep gekwetst zijn als anderen gedachteloos het woord Jezus of de gvd vloek in de mond nemen. Laten we dus voorkomen dat we in gradaties gaan spreken en een soort hiërarchie gaan maken van deze 9 gebieden. Niemand is daar mee gediend!

Vier opvoedingsstijlen

Ouders en opvoeder kunnen op de geschetste casus op 4 manieren reageren. Hoe we op vloek- en scheldgedrag reageren heeft te maken met onze stijl van opvoeden.

Hierop werd een indeling getoond en uitgelegd door gastdocent Kees Hazeleger, zoals die al in 1967 is opgesteld door de Amerikaanse klinisch- en ontwikkelingspsycholoog Diana Baumrind (1927-2018).

Maccoby en Martin hebben de drie oorspronkelijke opvoedingsstijlen van Baumrind verder uitgewerkt en uitgebreid door de 3 opvoedingsstijlen van Baumrind in twee groepen te plaatsen: veeleisend en niet veeleisend. Hierdoor kwamen zij tot vier opvoedingsstijlen.

1. Autoritair (De ouders zijn de baas. Zij bepalen de regels en stellen hoge eisen aan het gedrag van hun kind. Regelmaat en orde staan voorop. Luistert het kind niet, dan volgt er straf.)
2. Democratisch (De ouders stellen redelijke grenzen aan hun kinderen en leggen de regels uit.)
3. Toegeeflijk (De ouders geven hun kind veel positieve aandacht, maar stellen weinig eisen.)
4. Verwaarlozend (De ouders stellen nauwelijks eisen. Er is weinig aandacht, ondersteuning en stimulering voor de kinderen.)

Het is een indeling van prototypes. In de praktijk lopen opvoedingsstijlen vaak door elkaar heen. Een belangrijke vraag is ook of mijn opvoedingsstijl past bij mijn kind? Een autoritaire opvoedingsstijl bij een kind dat heel gevoelig is, zal negatieve effecten hebben voor de ontwikkeling van het kind. Ook is het belangrijk om als ouder en opvoeder niet één stijl toe te passen bij meerdere kinderen in het gezin. Dit komt de ontwikkeling van het kind ten goede. Kinderen met autisme, ADHD of hoogbegaafdheid, hebben een verschillende aanpak nodig. Maatwerk dus.

Invloedsferen en groepsdruk

Van der Kraan triggerde de deelnemers opnieuw met een tweede casus over een jongen van 15 jaar die steeds meer onder de invloed komt van filmpjes op Youtube, muziek, sociale media, straattaal en een vriendengroep. Tijdens dit gedeelte werd er nagedacht over de invloed van de sociale omgeving, de groepsdruk, de betekenis van rolmodellen en identificatiefiguren. Opnieuw kregen de deelnemers na de casus de vraag voorgelegd hoe ze als ouders zouden reageren op de situatie, met daarbij 4 mogelijkheden. Vervolgens heeft Van der Kraan a.d.h.v. een schema de invloed van de sociale omgeving uitgelegd. 1.micro (thuisomgeving); 2.meso (schoolomgeving); 3.macro (mediaomgeving). We lieten de deelnemers zien dat de invloed van de thuisomgeving rond de leeftijd van 12 jaar sterk gaat afnemen en dat andere invloedsferen dominant worden.

Reacties van de panelleden

Op twee momenten werden de vragen en reacties van de deelnemers aan Wim Verheij en Jannita van de Burgt voorgelegd. Beide beantwoordden de vragen vanuit hun rol van vader en moeder en vanuit hun professie. Vragen die binnen kwamen waren onder andere: Zijn er voordelen te noemen van het behoren bij een groep? Wat zijn de nadelen van groepsdruk? Hoe kan een jongere weer los komen van de sociale druk van een peergroup? Hoe kom je er als ouder achter dat je kind beïnvloed wordt door een groep en hoe help je je kind hiervan los te komen? Hoe kun je als ouders signalen opvangen, zodat je merkt dat je kind onder invloed staat van een (ongewenste) groep? Wat is beter, je kind loslaten of de regie strak vasthouden? Hoe geef je je kind vertrouwen?

Operante- en klassieke conditionering

Tijdens het webinar keken de deelnemers naar een interview van psycholoog Kees Roest over het verschil tussen Operante- en Klassieke conditionering. Bij Operante conditionering wordt het kind beloond of gestraft, zodat hij of zij de handeling gaat associëren met iets fijns of iets vervelends. Bij Klassieke conditionering gaat het om twee prikkels die we tegelijk geven, zodat het kind de twee prikkels met elkaar gaat associëren. Daarbij werd ook de vraag voorgelegd waarom kinderen en jongeren eigenlijk vloeken en hoe dat werkt in het brein?

Blijkbaar hebben we (de meeste mensen) aangeleerd dat we boosheid en frustratie uiten met grove taal. Volgens Roest is er dus een koppeling tussen emoties en vloekgedrag. Moeten we dit accepteren als een gegeven? Hoe leren we kinderen om te gaan met hun boosheid? Opvoeden is vooral het doorgeven van waarden en normen. Een christelijke norm is dat vloeken niet kan en niet mag (Derde Gebod). Daarnaast gaan we er vanuit dat het kind een geweten heeft. Dat geweten moet ontwikkeld worden. Hoe leren we ons kind dat (waarom) vloeken en schelden geen goede oplossing is bij boosheid en frustratie? In een verhelderend voorlichtingsfilmje van Tea Adema, opvoedcoach werd verteld hoe ze werkt met kinderen die boos zijn.

Goede en vriendelijke en respectvolle woorden

Uiteraard is er ook aandacht besteed aan de kracht en invloed van positieve en vriendelijke woorden. Aan beide gastdocenten werd gevraagd of ze tijdens hun gastlessen ook aandacht besteden aan positieve taal en hoe ze dit aan de orde stellen? Ook werd het panel gevraagd wat vriendelijke woorden met mensen doet? Maar ook de vraag wie bepaald wat beschaafde taal is en wanneer je kunt spreken van onbeschaafde taal? Respectvolle taal geeft kleur aan je omgeving. Vriendelijke woorden creëert een sfeer van veiligheid en werkt verbindend en zorgt ervoor dat mensen zich voor elkaar openen, in plaats van afsluiten. Een meisje dat jarenlang werd gepest om haar corpulentie, wat het gevolg was van een ziekte omschreef de kracht van respectvolle taal eens heel treffend: Taal + Respect = Veiligheid en Gedrag + Respect = Veiligheid. Wat een prachtige definitie en wat een wijsheid van een meisje van 14 jaar oud. Aan het einde van het webinar werden de beide panelleden en de beide gastdocenten nog gevraagd om een laatste advies of tip aan de luisteraars mee te geven. Taal is een bijzondere gave van onze Schepper. Salomo zegt in Spreuken 25 vers 11: *Het juiste woord op de juiste tijd is als een gouden appel op een zilveren schaal.*

Sjors van der Kraan

Gastdocent VO/MBO/HBO

KlasseTaal is de onderwijsorganisatie van de Bond tegen vloeken